

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Rwanda a Burundi: postavení ženy
v postgenocidní společnosti**

Pavλίna Lošťáková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Rwanda a Burundi: postavení ženy
v postgenocidní společnosti**

Pavλίna Lošťáková

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Záhořík, Ph. D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Janu Záhoříkovi za odbornou pomoc a rady, které mi velmi ochotně poskytl během zpracování mé práce.

V neposlední řadě také velmi děkuji své rodině za projevenou podporu a trpělivost během doby studia.

Obsah

1	ÚVOD	7
2	GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ RWANDY A BURUNDI	10
2.1	RWANDA.....	10
2.2	BURUNDI	11
3	HISTORICKÉ VYMEZENÍ RWANDY A BURUNDI	13
3.1	HISTORIE BURUNDI	13
3.2	HISTORIE RWANDY.....	14
3.3	HAMITSKÁ HYPOTÉZA	15
4	KDO JSOU HUTU A KDO TUTSI?	18
5	GENOCIDA	21
5.1	GENOCIDA VE RWANDĚ A BURUNDI.....	21
5.2	ŽENY JAKO SOUČÁST GENOCIDY	24
6	ŽENSKÁ PRÁVA	28
6.1	ŽENSKÁ PRÁVA VE RWANDĚ	30
6.2	ŽENSKÁ PRÁVA V BURUNDI.....	31
6.3	RWANDSKÉ ŽENY V POLITICE	32
6.4	BURUNDSKÉ ŽENY V POLITICE.....	34
6.5	ŽENSKÁ Hnutí VE RWANDĚ	36
6.6	ŽENSKÁ Hnutí V BURUNDI.....	37
6.7	POSTAVENÍ ŽENY V BURUNDI.....	38
6.8	POSTAVENÍ ŽENY VE RWANDĚ	39
7	RWANDA A BURUNDI DNES	42
7.1	RWANDA DNES.....	42
7.2	BURUNDI DNES	44
8	ZÁVĚR	46
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	48

9	POUŽITÁ LITERATURA.....	49
9.1	MONOGRAFIE.....	49
9.2	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	55
9.3	ČLÁNKY	57
10	RESUMÉ.....	58

1 ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila kvůli mému dlouholetému zájmu o Afriku. Tento kontinent považuji za velmi osobitou část světa, s pestrou historií, ale bohužel i značnými problémy. Za ty největší současné, které Afriku postihly, považuji vysoký výskyt nemoci HIV/AIDS, nedostatek pitné vody a velmi vysoké procento chudoby. Dle mého názoru vůbec největším a zásadním problémem, se kterým se Africké státy, nevyjímaje Rwandy a Burundi, na které se chci především zaměřit, potýkaly v nedávných dějinách, byl kolonialismus, který Afriku ovlivnil velmi negativní způsobem. Ve zmíněných dvou státech vedl pád kolonialismu k nastolení takové vlády, která později vyústila v rozsáhlou genocidu, jež velmi ovlivnila velkou část kontinentu. Vyžádala si tisíce mrtvých, kteří zaplatili svými životy neschopnost řešit nahromaděné problémy. Prohlubující se rozpory mezi příslušníky kmenů Hutu a Tutsi, vyústily v otevřenou genocidu a stále převládající vzájemnou nenávist. Je velmi těžké předvídat, zda a kdy se vyhrocená situace uklidní.

Předmětem této práce bude zjistit, jaké je postavení ženy v postgenocidní společnosti dvou malých afrických států Rwandy a Burundi. Důraz bude kladen na to, zda mají ženy v těchto zemích stejná práva jako muži či nikoliv. Dále mne bude zajímat, jaké je jejich zastoupení v politice, zda jsou tyto ženy vzdělané či nikoliv, jaké je jejich zastoupení v jiných organizacích, dále existují-li v těchto zemích feministická hnutí a jakým způsobem se ženy podílely na rozsáhlé genocidě, která sužovala tyto země zejména v 90. letech minulého století. Součástí této práce bude i analýza role ženy v postgenocidní společnosti. Tato práce však nebude podložena výzkumem, neboť Rwanda a Burundi v současné době patří mezi velmi nebezpečné země, obzvláště pro ženy se příliš nedoporučuje do těchto zemí cestovat.

Práce bude rozdělena do 7 samostatných kapitol, přičemž každá kapitola bude rozdělena do několika podkapitol, které budou více rozvíjet danou kapitolu. V první kapitole se budu zabývat geografickým

vymezením Rwandy a Burundi. Tato kapitola bude věnována geografickému vymezení a celkové specifikaci těchto zemí. V další kapitole se budu zabývat historií těchto dvou zemí. S Rwandou velmi úzce souvisí Hamitská hypotéza, proto považuji za důležité zde vymežit, co tento pojem znamená. Hamitská hypotéza „*předpokládá, že vše, co má v Africe nějakou civilizační hodnotu, bylo do Afriky přineseno Hamity, představiteli „bílé“ rasy.*“¹ Hamitskou hypotézu v této práci vymežím jako samostatnou podkapitolu, neboť se dle mého názoru jedná o velmi zásadní věc, která přispěla k historii Rwandy.

Čtvrtá kapitola ponese název „Kdo jsou Hutu a kdo Tutsi?“ Název kapitoly jsem takto zvolila úmyslně, protože se dle mého názoru jedná o otázku zcela zásadní. Před příchodem kolonialistů, bylo jasně zřejmé, že Hutu a Tutsi jsou jedni a ti samí lidé, ale po jejich příchodu se toto tvrzení velmi zásadním způsobem změnilo. Jak je patrné z historie těchto států, kolonialisté chtěli Hutu a Tutsi ovládat, proto využili všech prostředků, které vzájemně zneprátelily obyvatelstvo, a právě tento problém se výrazně dotkl Rwandy a Burundi. Právě rozdíly mezi těmito dvěma etniky, vedly k následným konfliktům, jež později vyústily v rozsáhlou genocidu.

Pátá kapitola se bude věnovat genocidě a ponese tedy stejnojmenný název Genocida, jejímž předmětem bude blíže popsat genocidu, ke které došlo ve Rwandě a Burundi. Nyní Vám přiblížím, co tento pojem znamená. „*Genocida je upřením práva na život celým skupinám lidí.*“² Nerada bych však touto kapitolou sklouzla jen k této problematice, protože předmětem celé bakalářské práce není pouze problém genocidy, ale především postavení žen v postgenocidní společnosti, které se však od genocidy výrazně změnilo. Ve zkratce nastíním konflikt, ke kterému ve Rwandě a Burundi v 90. letech došlo. Jednalo se o jeden z nejhorších konfliktů ve 20. století a já osobně ho

¹ ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 19. ISBN 978-80-7422-175-0.

² TERNON, Yves. *Genocidy XX. století*. Praha: Themis, 1997. S. 33. ISBN 80-85821-45-1.

považuji za jeden z nejhorších v dějinách lidstva a dle mého názoru je nezbytné ho zde alespoň částečně vymezit.

Šestá kapitola této práce se bude věnovat otázce ženských práv, jež jsou dnes často mediálně zveřejňovaným tématem. V této kapitole se budu zabývat, tím co to jsou ženská práva a jak tato práva ovlivňují zde několikrát zmiňované země Rwandu a Burundi. Touto problematikou se v dnešní době velmi významně zabývá Organizace spojených národů, dále jen OSN, která je známá po celém světě, právě proto, že se velmi intenzivně zabývá těmito jinak opomíjenými problémy. Budu se blíže zabývat tím, jak právě OSN napomáhá tomu, aby tato práva byla v rozvojových zemích uplatňována. Dále se budu věnovat ženským právům, jak ve Rwandě, tak v Burundi. Ráda bych zde nastínila, jaká práva mají ženy, žijící v těchto zemích. Jak jsem již zmínila, Rwanda a Burundi patří mezi rozvojové země, ve kterých ženy nejsou vnímány jako rovnocenné mužům. Na tom se také velmi odvíjí jejich práva, která zde jsou uplatňována. Tuto kapitolu považuji za nejdelší z celé práce, neboť právě v ní se lze dočíst vše o burundských a rwandských ženách.

Poslední kapitola této práce bude věnována současnosti Rwandy a Burundi. Považuji za důležité, zde porovnat, jak se tyto dvě země, dnes často nazývané jako postgenocidní, po skončení genocidy změnily. V této kapitole Vám přiblížím, jak se vývoj těchto malých afrických zemí v dnešní době zcela zásadním způsobem změnil. I přesto, že tyto země v roce 1994 postihla genocida, dnes byste téměř nepoznali, že se zde nějaký konflikt odehrál. Díky snaze a péči Rwandy a Burundi, již tyto země nestrádají jak ekonomicky, tak sociálně. Avšak stále zde lze hovořit o určitém etnickém napětí mezi Hutu a Tutsi, kteří ani dnes nežijí v úplném míru.

2 GEOGRAFICKÉ VYMEZENÍ RWANDY A BURUNDI

2.1 Rwanda

Rwanda patří svou rozlohou mezi menší africké státy, ale přesto se řadí mezi jednu ze dvou nejvíce hustě osídlených oblastí, nacházející se na africkém kontinentu. Rozloha této země činí 26 338 km².³ Tento stát sousedí na severu s Ugandou, na východě s Tanzánií, na jihu s Burundi a na západě s Demokratickou republikou Kongo. Na východě je vzdálena 2000 km od Atlantského oceánu a na západě 1415 km od Indického oceánu. Její hustota osídlení činí 319 osob na jeden kilometr čtvereční.⁴ Centrální Rwanda je oblastí, ve které se hojně vyskytují skalnaté kopce a bažinatá údolí, proto není pochyb, že dominantou této země je právě zemědělství. Naopak východní Rwanda má rovný a suchý povrch.⁵

Hlavním městem Rwandy je Kigali, ve kterém žije 300 tisíc obyvatel. V této zemi dominantním způsobem převažuje křesťanská víra, jíž zde vyznává 74% obyvatelstva. Není však jediným náboženstvím, které má v této zemi zastoupení. Mezi další patří: Islám, ke kterému se hlásí 1% lidí a místní náboženství, jež vyznává 25% obyvatel. Dominantním obyvatelstvem žijícím ve Rwandě jsou Hutu, mají zde největší zastoupení 84%. Dále zde žije 15% Tutsiů a 1% obyvatelstva Twa. Úředními jazyky jsou francouzština, angličtina a kinyarwanda. Dalším běžně používaným jazykem této země je svahilština.⁶

³ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Rwanda* [online]. [cit. 22. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/rwanda/index.html

⁴ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Rwanda* [online]. [cit. 22. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/rwanda/index.html

⁵ DEADY, Kathleen W. *Rwanda: A Question and Answer Book*. Minnesota: Capstone Press, 2005. S. 5. ISBN 0-7368-3759-0.

⁶ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Rwanda* [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/rwanda/index.html

2.2 Burundi

Oficiálním názvem této země je Burundská republika. Rozloha státu činí 27 830 km² a hustota osídlení obyvatelstva je 259 osob na jeden kilometr čtvereční. Národnostní složení této země je následující: Hutu 85%, Tutsi 14% a Twa 1%. Také v Burundi převažuje křesťanské vyznání, jehož podíl činí 80%. Mezi další náboženství patří tradiční náboženství, ke kterému se hlásí 15% a Islám, jež vyznává 5% obyvatelstva.⁷ Podnebí této země je velmi podobné jako ve Rwandě, tedy tropické. Burundi je jednou ze zemí, kde každý rok dochází ke střídání období dešťů a období sucha. Tato země je také známá výrobou piva, jež je pozůstatkem belgického kolonialismu.⁸

Burundi je zemí sousedící s Rwandou, dále na západě sousedí s Demokratickou republikou Kongo a na východě a jihovýchodě s Tanzánií. Hlavním městem Burundi je Bujumbura s 300 tisíci obyvatel. Mezi úřední jazyky patří francouzština a kirundi, dalšími běžně používanými jazyky jsou angličtina a svahilština.⁹ Burundi je jednou z nejchudších zemí na světě, má velmi málo přírodních zdrojů. Lidé obývající tuto zemi, žijí prostým životem ve vesnicích a živí se tím, že pěstují fazole, kukuřici, sladké brambory a mimo jiné se živí rybolovem. Tato země má několik měst, v nichž je život velmi obtížný. Pozemků je zde málo a mimo jiné se také staly příčinou etnických konfliktů mezi

⁷ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Burundi* [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/burundi/index.html

⁸ ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 12. ISBN 978-80-7422-175-0.

⁹ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Burundi* [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/burundi/index.html

etniky Hutu a Tutsi, o nichž zde budu hovořit v samostatné kapitole zabývající se jejich původem.¹⁰

Původně tato země spadala pod vedení Německa, později převzal vedení mandát Společnosti národů pro Belgie, jež po určité době administrativně omezil toto území. Tato země se stala snad jedinou zemí na africkém kontinentě, jež si nárokovala náležitosti skutečné třídní společnosti a v níž se síla stala monopolem dominantní etnické minority.¹¹

¹⁰ MWAKIKAGILE, Godfrey. *A Profile of African Countries*. Tanzania: Intercontinental Books, 2009. S. 44. ISBN 978-9987-16-016-7.

¹¹ HODDER, B. W. *Africa Today: A Short Introduction to African Affairs*. London: Taylor & Francis, 1978. S. 53. ISBN 0 416 71010 7.

3 HISTORICKÉ VYMEZENÍ RWANDY A BURUNDI

3.1 Historie Burundi

Pro pochopení současné situace těchto států, musíme nezbytně vyjít z poznání jejich minulosti, neboť právě ve Rwandě a Burundi je koloniální minulost úzce spjatá s postkoloniální přítomností.

Historie Burundi je velmi pestrá, proto se zde ve zkratce pokusím jen nastínit její dějinný vývoj. V mnoha zdrojích, které byly o historii této země sepsány, se můžeme dočíst že, v 16. století vzniká monarchistický stát v čele s králem, jež je základem národní identity. Po příchodu německých kolonialistů v 19. století, postihují oblast Velkých Jezer epidemie.¹² Také 30. léta století minulého, doba, kdy celý svět postihla ekonomická krize, mají dopad na koloniální systém. V Burundi dochází k mandátu, k tzv. „osvícené elitě“.¹³ Ta vznikla z „*královského rodu Baganwaů v Burundi a z Tutsiů obou zemí.*“¹⁴ Roku 1916 obsadila Belgie Ruandu-Burundi (Společnost národů mandátního území zahrnujícího jak Rwandu, tak Burundi).¹⁵

V období 50. letech 20. století se Belgičané pokusili omezit znevýhodnění Hutu a to především v lokální správě a ve školství.¹⁶ Těmito kroky však nenávist mezi etniky neskončila, naopak byla ještě více prohloubena. Roku 1962 byla v Burundi vyhlášena nezávislost, a od

¹² TERNON, Yves. *Genocidy XX. století*. Praha: Themis, 1997. S. 274. ISBN 80-85821-45-1.

¹³ Tamtéž, S. 274.

¹⁴ Tamtéž S. 274.

¹⁵ EUR. *Africa South of the Sahara 2003*. London: Routledge, 2003. S. 228. ISBN 1857431316.

¹⁶ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Burundi* [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/burundi/politika/vnitropoliticka_charakteristik_a.html

tohoto okamžiku si Tutsiové udrželi svůj vliv. Hutu a Tutsi vedli společné spory v letech 1960 a 1970.¹⁷

Nejosudovějším v dějinách Burundi se stal rok 1972, kdy došlo k masovým vraždám Hutů, za které byli podle všeho zodpovědní Tutsijští policisté. Od tohoto okamžiku začíná v Burundi být situace nezvladatelná, dochází zde k dalším krvavým střetům mezi kmeny Hutů a Tutsi, které si vyžádají další mrtvé.¹⁸ Rok 1980 byl rokem, kdy v Burundi propuklo každodenní násilí.¹⁹

3.2 Historie Rwandy

Počátky vzniku Rwandy sahají do 10. - 11. století, kdy se tento stát zrodil u jezera Mohazi.²⁰ Tato země má bohatou orální historii, která byla udržována především členy rwandského královského dvora. Před příchodem Evropanů, Rwandané věřili, že byli středem světa, tedy ta největší monarchie s nejvyšší silou a nejvyšší civilizací.²¹ V 15. století ve Rwandě vznikly malé organizované státy, mezi nejmocnější patřil stát Gisaka, který si udržel nezávislost až do poloviny 19. století. Od konce 1. světové války Rwanda a Burundi připadá pod belgickou nadvládu, která využívá své moci a umožňuje přístup na Univerzity a školy zvýhodněným Tutsiům.²² To však má výrazný dopad na kmen Hutuů, kteří se cítí být podvedení, což zapříčiní vlnu nenávisti a masakrů, ke kterým v roce 1959 v zemi dochází.²³ S touto zemí jsou mimo jiné spojované různé mýty.

¹⁷ EUR. *Africa South of the Sahara 2003*. London: Routledge, 2003. S. 228. ISBN 1857431316.

¹⁸ TERNON, Yves. *Genocidy XX. století*. Praha: Themis, 1997. S. 277. ISBN 80-85821-45-1.

¹⁹ EUR. *Africa South of the Sahara 2003*. London: Routledge, 2003. S. 228. ISBN 1857431316.

²⁰ ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 18. ISBN 978-80-7422-175-0.

²¹ BRIGGS, Philip, BOOTH, Janice. *Rwanda: The Bradt Travel Guide*. Connecticut: Bradt Travel Guides, 2006. S. 7. ISBN 978 1 84162 306 1.

²² TERNON, Yves. *Genocidy XX. století*. Praha: Themis, 1997. S. 274. ISBN 80-85821-45-1.

²³ Tamtéž S. 276.

První z mýtů hovoří o Kigwe, zakládajícím hrdinovi královského rodu, který sestoupil z nebe, jež byl doprovázen svým bratrem Mututsi a jeho sestrou Nyamparu. Druhý mýtus, je předmětem mnoha pohádek a dynastických básní. Jedná se o tradiční příběh pojednávající o Isti, kterou použil Bůh a prostřednictvím které měl určit, kdo nad kým by měl vládnout. Ve třetím mýtu je hlavním tématem civilizace Tutsiů, jež je zde ukazována jako podstatně lepší.²⁴

3.3 Hamitská hypotéza

S Rwandou je mimo jiné spojovaná takzvaná „Hamitská hypotéza“. Již ve svém úvodu, kde jsem se o Hamitské hypotéze zmínila, jsem mimo jiné vysvětlila, co tento pojem znamená. Nyní bych ráda popsala, jak Hamitská hypotéza vznikla a kdo vše se na jejím vzniku podílel. V době, kdy antropologické klasifikace afrických národů byly ve velké oblibě, se zrodil názor o existenci této skupiny. Antropologové jako Seligman, si představovali, že Hamité byli nadřazenější rasou Afričanů, kteří měli dle něho mít světlejší kůži, tenčí rty a rovnější nosy. Tito lidé pravděpodobně obývali severní a severovýchodní Afriku.²⁵ Seligman, na něhož upozorňuje Sutton, mimo jiné tvrdil, že „civilizace v Africe jsou Hamitského původu.“²⁶ V roce 1929 lipský etnolog Gunther Spannaus napsal esej, ve které se zaměřil na použití tohoto slova v akademickém diskurzu. Tvrdil, že Hamité byli popisováni třemi způsoby, tedy z hlediska lingvistiky, fyzické antropologie a etnologie.²⁷

²⁴ LEMARCHAND, René. *The Dynamics of Violence in Central Africa*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2009. S. 53. ISBN 978-0-8122-4120-4.

²⁵ OUCHO, John O. *Undercurrents of Ethnic Conflict in Kenya*. Boston: Brill Academic Pub, 2002. S. 41. ISBN 90 04 12459 4.

²⁶ OUCHO, John O. *Undercurrents of Ethnic Conflict in Kenya*.: Boston: Brill Academic Pub, 2002. S. 41. ISBN 90 04 12459 4.

²⁷ PUGACH, Sara Elizabeth Berg. *Africa in Translation: A History of Colonial Linguistics in Germany and Beyond, 1814-1945*. The United States of America: University of Michigan Press, 2012. S. 102. ISBN 978-0-472-11782-6.

Od počátku koloniálních vůdců, Hamitskou hypotézu také velmi intenzivně podporovala církev, jež začala vyhrazovat pozice ve školách a v kostelech pro údajně vynikající Tutsi. Za druhé světové války však nová generace misionářů více začala podporovat rozvoj Hutu proti elitě.²⁸ Afričané však sami tuto hypotézu uvádí jako prostředek, který povznáší a podporuje důležitost, slávu a čistotu jejich vlastních etnik, přičemž odmítají nároky ostatních.²⁹

Hamitská hypotéza se stala známou hlavně mezi evropskými spisovateli především v 19. století a na začátku 20. století. Ve světě frankofonních afrických studií, byly zastávány podobné názory na tuto hypotézu. Takovým průkopníkem byl například Maurice Delafosse, který se vydal hledat staroegyptské a jiné „bílé“ kulturní vlivy na Pobřeží Slonoviny.³⁰

Hamité svůj původ odvozují od Cháma, syna Noemova. Podle této hypotézy, měli být odsouzeni k tomu, že navěky zůstanou černými lidmi. Toto tvrzení se však výrazně změnilo s Napoleonovou výpravou do Egypta, která byla podniknuta na sklonku 18. století. Po dlouhých debatách, které vědci během 19. století vedli, došli k závěru, že Hamité jsou bělošskou rasou, nikoliv černochoy, jak se celý svět domníval.³¹

Ve více či méně oslabených formách „Hamitská hypotéza“ zůstává marginálním rysem moderního studování pravěkého a starověkého Nilského údolí, ačkoliv „Hamité“ jsou dnes líčeni jako čistě africké osoby. Nicméně v zachování představy moderních Súdánských národů jako

²⁸ KASTFELT, Neil. *Religion and African Civil Wars*. India: C. Hurst & Co. Publishers, 2005. S. 17. ISBN 1-85065-456-5.

²⁹ PARFITT, Tudor. *Black Jews in Africa and Americas*. The United States of America: Harvard University Press, 2013. S. 34. ISBN 978-0-674-06698-4.

³⁰ HOWE, Stephen R. *Afrocentrism: Mythical Past and Imagined Homes*. London: Verso, 1998. S. 116. ISBN 1-85984-228-3.

³¹ ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 20. ISBN 978-80-7422-175-0.

živých příkladů formativní fáze vývoje dávné minulosti Egypta, tento nový projev slouží pouze k posílení předpokladů o africké kulturní dynamice (nebo nedostatků z toho plynoucích), které se údajně snaží narušit.³²

³² O'CONNOR, David, REID, Andrew. *Ancient Egypt in Africa*. London: Cavendish Publishing, 2003. S. 124. ISBN 1-84472-000-4.

4 KDO JSOU HUTU A KDO TUTSI?

Je velmi málo známo o původu etnik Tutsi, Hutu a Twa. Odborníci se shodují, že všechna tři etnika spolu žila v regionu dnešní Rwandy již kolem roku 900 našeho letopočtu.³³ Přesto však dlouhou dobu zůstávala otevřena otázka: „Kdo jsou Hutu a kdo Tutsi? V knize *When Victims Became Killers* od Mahmooda Mamdaniho se dozvídáme, že „*Tutsijští aristokraté byli odlišní od prostých Hutu.*“³⁴ Takto o Hutu a Tutsi hovořili misionáři a evropští průzkumníci, jež podnikali cesty kolem světa.³⁵ Intelektuálové však tvrdili, že „*bez ohledu na to, jak se lišili a vypadali, byli Hutu a Tutsi součástí jednotného hospodářského a kulturního společenství.*“³⁶ To znamená, že se nelišili a byli naprosto stejní. Toto tvrzení se však zcela zásadně změnilo a to především prostřednictvím působení belgických kolonialistů, jež zemi ovládli. Podle nich měli Tutsiové větší předpoklady, proto, aby se stali nadřazenou rasou. Zdůvodňovali to především těmito vlastnostmi: Tutsiové měli lepší držení těla, lepší ekonomické podmínky, a v neposlední řadě měli lepší rasové důvody.³⁷

Hutu, také známí jako Abahutuové, Bahutuové a Wakhutuové, jsou dominantní etnická skupina žijící ve Rwandě a Burundi ve východní

³³ TWAGILIMANA, Aimable. *Hutu and Tutsi*. New York: The Rosen Publishing Group, 1997. S. 11. ISBN 0-8239-1999-4.

³⁴ MAMDANI, Mahmood. *When Victims Became Killers*. New Jersey: Princeton University Press, 2001. S. 42. ISBN 0-85255-859-7.

³⁵ Tamtéž S. 42.

³⁶ Tamtéž S. 42.

³⁷ REID, Richard J. *Dějiny moderní Afriky*. Praha: Grada Publishing a.s., 2011. S. 201. ISBN 978-80-247-3079-0.

Africe. Jejich počet činí více než 6 milionů lidí a hovoří Bantuskými jazyky.³⁸

Co se týče Tutsi, tak jsou nazýváni celou řadou podobných výrazů jako například Tusi, Watutsi nebo Watusi. Ve Rwandě a Burundi jich žije okolo 2,5 milionu a hovoří jazyky Kinyarwanda nebo Kirundi, které patří stejně jako jazyky Hutu do Bantuských jazyků.³⁹ Tutsi pravděpodobně v 16. století našeho letopočtu migrovali do oblasti Rwandy a Burundi z Etiopie.⁴⁰ Tutsi, Hutu a Twa jsou odlišováni na základě tří znaků: povolání, sociální status a fyzické rysy. Jsou majiteli dobytka, jsou vysocí a štíhlí, oproti Hutuům, kteří jsou povoláním zemědělci a jsou menšího vzrůstu. Tato dvě etnika mají blízko ke kulturní podobnosti, proto je velmi obtížné odlišit je od sebe. Vdané ženy nepřijímají jméno svého manžela a děti se nejmenují po svých rodičích.⁴¹

Považuji za velmi důležité se zde také zmínit o lidech Twa, kteří jsou stejně jako Hutu a Tutsi obyvateli Rwandy a Burundi. I když tato podkapitola nenesou ve svém názvu jméno tohoto etnika, alespoň zde ve zkratce o něm pohovořím. Jsou třetí, nejméně početnou skupinou, žijící v těchto dvou malých zemích. Lidé Twa jsou velmi malého vzrůstu, dříve se živili lovem a sběrem divokých potravin.⁴² Twa žijí ve všech devíti zemích od pobřeží Atlantiku až po Ugandu. Okolo 100 000 jich žije v oblasti kolem jezera Tumba, které se nachází na západě Demokratické republiky Kongo. Dále žijí v Ugandě, Rwandě a Burundi. Tito lidé žijí v hustých tropických deštných pralesích, lesích, močálech a někdy také

³⁸ EUR. *Africa South of the Sahara 2003*. London: Routledge, 2003. S. 228. ISBN 1857431316.

³⁹ SHOUP, John A. *Ethnic Groups of Africa and the Middle East: An Encyclopedia*. California: ABC-CLIO, 2011. S. 307. ISBN 978-1-59884-363-7.

⁴⁰ LEVINSON, David. *Ethnic Groups Worldwide: A Ready Reference Handbook*. Phoenix: Greenwood Publishing Group, 1998. S. 114. ISBN 1-57356-019-7.

⁴¹ ADEKUNLE, Julius. *Culture and Customs of Rwanda*. The United States of America: Greenwood Publishing Group, 2007. S. 4. ISBN 978-0-313-33177-4.

⁴² TWAGILIMANA, Aimable. *Hutu and Tutsi*. New York: The Rosen Publishing Group, 1997. S. 11. ISBN 0-8239-1999-4.

v savanách. Někdy se jím říká také „Pygmejové“.⁴³ Lidé Twa byli v Burundi a Rwandě Hutui a Tutsii považováni za zcela podřadné. V těchto státech byli lidé Twa diskriminováni, ovšem co se týče těchto diskriminací, trpěli jimi i další lesní lidé po celém regionu střední Afriky, především v oblastech deštěného pralesa.⁴⁴ Současní Twa z východní a střední Afriky jsou především rybáři, žijící podél mnoha jezer, řek a bažin v severovýchodní a střední Africe, a to především v okolí jezera Bangweulu.⁴⁵

⁴³ STOKES, Jamie, GORMAN, Anthony, NEWMAN, Andrew. *Encyclopedia of the Peoples of the Africa and the Middle East*. New York: Infobase Publishing, 2009. S. 456. ISBN 978-0-8160-7158-6.

⁴⁴ CHAMKA, Suhas, JENSEN, Marianne. *Racism Against Indigenous Peoples*. New Delhi: IWGIA, 2001. S. 314. ISBN 87-90730-46-1.

⁴⁵ SAIDI, Christine. *Women's authority and society in early East-Central Africa*. New York: University Rochester Press, 2010. S. 45. ISBN 978-1-58046-327-0.

5 GENOCIDA

5.1 Genocida ve Rwandě a Burundi

Již v samotném úvodu jsem vymezila, co se pod pojmem genocida skrývá. Nyní bych Vám ráda blíže popsala, jak proces genocidy ve Rwandě a Burundi probíhal. Za vznikem samotné genocidy stojí pomyslná rozdílnost etnik Hutu a Tutsi, kdy tento rozdíl velmi výrazně ovlivnil kolonialismus, o kterém jsem v této práci již hovořila. Belgičtí kolonialisté začali rozlišovat tato dvě, do té doby stejná etnika, a to především proto, že si potřebovali udržet moc ve Rwandě a Burundi. Jednání kolonialistů však vedlo k několika nepokojům, které později, vyústily v samotnou genocidu, o které zde nyní budu hovořit.

Ještě před tím, než se rozpoutala samotná genocida, Rwanda získala 1. 7. 1962 svou nezávislost, tedy v době, kdy v této zemi vládnul první rwandský prezident Grégoire Kayibanda, jenž byl u moci v letech 1962-1973. Grégoire Kayibanda byl znám především tím, že se v této zemi snažil chránit etnikum Hutu, proto založil Stranu hnutí za emancipaci Hutuů.⁴⁶

Počátek je datován 6. dubnem 1994, kdy bylo sestřeleno v Kigali letadlo rwandského prezidenta Juvenala Habyarimaniho, který byl svým původem Hutu. Za tento hrůzný čin byl okamžitě napaden současný rwandský prezident Paul Kagame, který prý měl údajně být vůdcem skupiny Tutsijských rebelů, kteří měli tento útok naplánovat a vykonat. Paul Kagame však svou vinu popřel.⁴⁷ Prezident Habyarimana vládl v zemi od roku 1973 a zpočátku měl své příznivce i mezi Hutu. Celkově je však počet odhadován na 85 procent populace. Tato situace se velmi výrazně změnila v roce 1980, kdy v zemi dochází ke korupci a represím a

⁴⁶ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky Vývoj kontinentu, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 373. ISBN 978-80-7422-189-7.

⁴⁷ BBC NEWS AFRICA. *Rwanda: How the genocide happened*. [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13431486>

také proto, že velmi výrazně klesl hospodářský výsledek.⁴⁸ V letech 1994-2000 se stal rwandským prezidentem Pasteur Bizimungu, který byl původem Tutsi, což velmi ovlivnilo napětí, které v zemi přetrvávalo. Zemí se začaly šířit různé pověry o návratu tutsijské nadvlády, ze které lidé samozřejmě měli obavy a strach.⁴⁹

Situace se natolik vyhrotila, že došlo k zavedení průkazů totožnosti, které měly odlišovat Hutu od Tutsi. Desítky tisíc Tutsiů hledali úkryt v kostelích, nemocnicích a vládních budovách, brzy však našli smrt v masakrech organizovaných státními úředníky, policisty, armádou, milicemi a civilisty.⁵⁰ Uvádí se, že o život přišlo téměř 500 000 lidí. Ti, kteří masakry přežili, utekli do okolních zemí, jednalo se zhruba o 1000 000 lidí. Za vznik a vývoj masakrů, ke kterým v obou zemích došlo, byla podle všeho zodpovědná prezidentova garda, která tyto masakry rozpoutala.⁵¹ V jiné publikaci se lze dočíst, že o život přišlo téměř 800 000 lidí, do sousedních zemí uprchlo asi 1,2 miliónů obyvatel, to zapříčinilo zhroucení politické a ekonomické struktury země.⁵²

Do samotné genocidy měly být zapleteny dokonce i křesťanské církve ve Rwandě, to však není ničím výjimečným. Náboženské instituce bohužel byly zapojeny v řadě hanebných činů, včetně genocid, v nichž

⁴⁸ NOWROJEE, Binaifer, THOMAS, Dorothy Q, FLEISCHMAN, Janet a kol. *Shattered Lives: Sexual Violence During the Rwanda Genocide and Its Aftermath*. New York: Human Rights Watch, 1996. S. 12. ISBN 1-56432-208-4.

⁴⁹ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky Vývoj kontinentu, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 452. ISBN 978-80-7422-189-7.

⁵⁰ BURNET, Jennie E. *Genocide Lives in US: Women, Memory, and Silence in Rwanda*. Wisconsin: University of Wisconsin Press, 2012. S. 4. ISBN 978-0-299-28644-6

⁵¹ TERNON, Yves. *Genocidy XX. století*. Praha: Themis, 1997. S. 281. ISBN 80-85821-45-1.

⁵² ADAMCZYK, Christiane. 'Today, I am no Mutwa anymore': facets of national unity discourse in present-day Rwanda. *Social Anthropology: Anthropologie sociale*. Vol. 19. 2011, č. 2, s. 175-187. ISSN 0964-0282.

poskytovaly jak ideologickou, tak institucionální podporu pro ty, kteří hledali obětního beránka ve zranitelných skupinách.⁵³

V Burundi byl zvolen prezidentem Michel Micombero, jenž byl považován za jednoho z hlavních aktérů burundské genocidy, ke které v zemi došlo v roce 1972. Po jeho svržení se stal jeho nástupcem Jean-Baptiste Bagaza, jenž byl roku 1984 zvolen burundským prezidentem. Roku 1993 nastoupil do čela této země nový prezident Melchior Ndadaye, který byl původem Tutsi, byl však 21. října 1993 zavražděn.⁵⁴ O rok později jeho místo přebírá Hutu Cyprien Ntaryamira, který se stal novým prezidentem Burundi. V dubnu roku 1994 s ním však spadlo letadlo v Kigali, hlavním městě Rwandy. Podobný osud potkal i rwandského prezidenta, který byl údajně se svým letadlem sestřelen.⁵⁵ Tímto okamžikem byla spuštěna genocida, která si vyžádala mnoho mrtvých a tisíce uprchlíků.

Roku 1992 organizace African Watch zjistila, že rwandská vlastenecká fronta, dále jen RPF, byla zodpovědná za porušování lidských práv od počátku 60. let ve Rwandě a Burundi. Na počátku roku 1993 mezinárodní vyšetřovací komise nahlásila, že v obou zemích došlo k hromadným popravám, drancování a nuceným deportacím 61 tisíc civilistů, je dokonce možné, že více než 100 000 zmasakrovaly jednotky RPF. V následujícím období masakry pokračovaly, dokonce se hovoří o táboře Kibeho, do kterého byli roku 1995 vysídleni civilisté.⁵⁶

⁵³ LONGMAN, Timothy. *Christianity and Genocide in Rwanda*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. S. 18. ISBN 978-0-521-19139-5.

⁵⁴ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky Vývoj kontinentu, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 453. ISBN 978-80-7422-189-7.

⁵⁵ BBC NEWS AFRICA. *Burundi profile Chronology of key events*. [online]. [cit. 23. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13087604>

⁵⁶ REYNTJENS, Filip. RWANDA, TEN YEARS ON: FROM GENOCIDE TO DICTATORSHIP. *African Affairs*. Vol. 103. 2004, s. 177-210. ISSN neuvedeno.

Při genocidě došlo k několika popravám, jichž se zúčastnili především extrémističtí Hutuové. Tito lidé zabíjeli i prosté lidi, kteří se nevině stali součástí genocidy. Během poprav byla popravena také tehdejší premiérka Rwandy.⁵⁷ Později však „*Rada bezpečnosti OSN vyhlásila zbrojní embargo a rozhodla o vyslání 5500 mužů na ochranu uprchlíků a civilistů.*“⁵⁸

V roce 1997 však svět obletěla zpráva, že OSN o genocidě, která Rwandu postihla, již delší dobu věděla, nezasáhla ovšem včas.⁵⁹ Jak se však můžeme domnívat, vzhledem k aktuálnímu mezinárodnímu prostředí, poznamenanému koncem studené války a krachem některých mírových operací, nebylo v zájmu představitelů OSN zabývat se konfliktem v jakési vzdálené zemi, o niž měl jen málo kdo hlubší informace. Přesto se domnívám, že jde o fatální selhání organizace, jejímž jedním z hlavních cílů je ochrana lidských práv po celém světě.

5.2 Ženy jako součást genocidy

Během genocidy ve Rwandě, se ženy stávaly častým terčem znásilňování, ať už jako jednotlivci, nebo ve formě kolektivního znásilnění. Často byly vystavované brutální formě sexuálního násilí.⁶⁰ Otřesné činy, které na nich byly páčány, v nich jistě zanechaly hrůzné zážitky do konce jejich životů. Jen těžko si dokážeme představit, co se

⁵⁷ Česká televize. *Peklo ve Rwandě – OSN v roce 1997 přiznala, že o tom věděla* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/50819-peklo-ve-rwande-osn-v-roce-1997-priznala-ze-o-tom-vedela/>

⁵⁸ Česká televize. *Peklo ve Rwandě – OSN v roce 1997 přiznala, že o tom věděla* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/50819-peklo-ve-rwande-osn-v-roce-1997-priznala-ze-o-tom-vedela/>

⁵⁹ Česká televize. *Peklo ve Rwandě – OSN v roce 1997 přiznala, že o tom věděla* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/50819-peklo-ve-rwande-osn-v-roce-1997-priznala-ze-o-tom-vedela/>

⁶⁰ NOWROJEE, Binaifer, THOMAS, Dorothy Q, FLEISCHMAN, Janet a kol. *Shattered Lives: Sexual Violence During the Rwanda Genocide and Its Aftermath*. New York: Human Rights Watch, 1996. S. 1. ISBN 1-56432-208-4.

v hlavách těchto žen dělo. Znásilňování během genocidy mimo jiné způsobilo, že se v již tak zdecimované zemi ještě více rozšířil virus HIV, a vysoké procento nakažených jedinců se zde bohužel vyskytuje dodnes. Šíření této smrtelné nemoci navíc podporuje i nevzdělanost místních obyvatel.

Válka a genocida ve Rwandě rozbily husté sociální vazby, na nichž se jak městské, tak venkovské ženy v minulosti spoléhaly. Neustále se opakující konflikty, měly zničující účinek na organizace žen, především na jejich fyzickou infrastrukturu. Přesto se v obraně proti těmto konfliktům, ženské organizace, jak nově vznikající, tak i původní, pokoušely vzít úsilí o obnovu země do svých rukou. Kromě toho, mnoho z nich poskytlo prostor, ve kterém ženy mohly obnovit sociální vazby, hledat útěchu a najít podporu.⁶¹

Už roku 1983 byla většina tutsijských žen uvězněna, některé z nich byly dokonce svými únosci týrané a znásilňované. Některé z nich byly prostitutky, ale převážná většina těchto žen toto zaměstnávání nevykonávala. Tyto ženy byly většinou svobodné a vykonávaly spořádané zaměstnání, byly finančně soběstačné, mnohé z nich byly dokonce velmi vzdělané. Ženy pracující na západních ambasádách, byly také zatčeny, tato zatečení později ve Rwandě vyvolala vlnu protestů, prostřednictvím kterých se obyvatelé Rwandy začali domnívat, že i tyto ženy byly prostitutky.⁶²

Již před propuknutím genocidy ve Rwandě se začaly objevovat různé propagandistické akce, které byly namířené proti rwandským ženám. Média v nich sehrála neblahou roli, především snahou šířit

⁶¹ KUMAR, Krishna. *Women & Civil War: Impact, Organizations, and Action*. London: Lynne Rienner Publishers, 2001. S. 97. ISBN 1-55587-953-5.

⁶² TYLOR, Christopher C. A Gendered Genocide: Tutsi Women and Hutu Extremists in the 1994 Rwanda Genocide. *Political and Legal Anthropological Review*. Vol. 22. 1999, č. 1, S. 44. ISSN nevedeno.

stereotypy o rwandských ženách, které měly být prezentovány jako svůdnice, jež by svou krásou mohly ohrozit etnikum Hutu. Tato propaganda pak nabyla ještě více na intenzitě během samotné genocidy.⁶³ Podle extrémistické ideologie, se Tutsijské ženy snažily sexuálně manipulovat s Hutuskými muži. Původci genocidy, proto na sexuální násilí páchané na Tutsijských ženách pohlíželi, jako na účinnou metodu, prostřednictvím které chtěli zahanbit toto etnikum. Také extrémisté sexuálně napadali Hutuské ženy, které nezastávaly politické názory, byly vdané za Tutsijské muže, nebo chráněné Tutsiji během války. Rozdělení práva a pořádku během násilí také vedlo k sexuálním útokům proti Tutsijským i Hutuským ženám a dívkám.⁶⁴

Roku 1994 se v Kigali, hlavním městě Rwandy ženy účastnily vnitrostátních organizací žen a začaly se zde scházet. Tyto ženy si nabídly vzájemnou pomoc a snažily se vyjádřit své obavy o zoufalých podmínkách, kterým čelilo mnoho žen a dětí. Rwandské ženy, které se do země vrátily z vyhnanství, okamžitě začaly organizovat různá seskupení, jako byly například Pro-Femmes/Twese Hamwe, které předcházely ženským organizacím v této zemi.⁶⁵

Na genocidě ve Rwandě měla taky svůj podíl Habyarimanaova manželka Agatha, která se podílela na etnických čistkách Tutsiů, které vedly milice Réseau Zéro. Agatha byla mimo jiné členkou hutuské skupiny Akazu, jenž odmítala spolupracovat s místními Tutsii a později se stala hlavní hrozbou genocidy.⁶⁶

⁶³ THOMPSON, Allan. *The Media and the Rwanda Genocide*. London: Pluto Press, 2007. S. 365. ISBN 978-9970-02-595-3.

⁶⁴ EFEKHARI, Shiva. *Rwanda, Struggling to Survive: Barriers to Justice for Rape Victims in Rwanda*. New York: Human Rights Watch, 2004. S. 8. ISBN nevedeno.

⁶⁵ KUMAR, Krishna. *Women & Civil War: Impact, Organizations, and Action*. London: Lynne Rienner Publishers, 2001. S. 98. ISBN 1-55587-953-5.

⁶⁶ Česká televize. *Peklo ve Rwandě – OSN v roce 1997 přiznala, že o tom věděla*. [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/50819-peklo-ve-rwande-osn-v-roce-1997-priznala-ze-o-tom-vedela/>

Bývalá ministryně Pauline Nyiaramashukuvová byla v roce 2011 odsouzena za podíl na genocidě, které se v roce 1994 zúčastnila. Jedná se tak o první ženu v historii, která byla odsouzena za genocidu. Spolu s ní odsoudili i jejího syna. Oba se měli údajně podílet na masakrech, které zemi v roce 1994 postihly.⁶⁷

⁶⁷ Česká televize. *Rwandská ministryně odsouzena na doživotí* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/128369-rwandska-ministryne-odsouzena-na-dozivoti/>

6 ŽENSKÁ PRÁVA

Úvodem bych ráda krátce v této kapitole pohovořila o historii práv žen. Následně bych se chtěla věnovat úloze Organizace spojených národů, dále jen OSN, která se od svého vzniku dlouhodobě zabývá ženami a snaží se podporovat jejich práva po celém světě, to je však často nelehký úkol.

Práce, které se zabývají problematikou domácího násilí páchaného na ženách, jsou záležitostí relativně mladou v historii práv žen. Nejprve se ženská práva začala uplatňovat ve veřejné sféře, jednalo se především o právo zachovat si své mzdy a právo hlasovat. Tyto práce byly formulovány v kontextu osmnáctého, devatenáctého a dvacátého století, během bojů, které svrhly božské právo králů a založily právo občanů v nových národních státech.⁶⁸

Podle některých afrických zvykových zákonů, které jsou podobné vlastnickým právům, jež panovaly v západních zemích v devatenáctém a na začátku dvacátého století, nejsou ženy schopné zdědit, vlastnit nebo prodávat pozemky. Toto vše má ničující důsledky jak pro ekonomická, sociální, tak i kulturní práva žen v těchto zemích. Zejména pro ovdovělé ženy, které jsou často nucené opustit zemi právě kvůli těmto důsledkům.⁶⁹

Organizace spojených národů, dále jen OSN, se zabývá otázkou ženských práv již od svého vzniku, tedy od roku 1945. V roce 1979 byla přijata Úmluva o odstranění diskriminace žen a roku 1999 k této úmluvě přibyl opční protokol. OSN se snaží bojovat s násilím, páchaném na

⁶⁸ WALTER, Lynn. *Women's Rights: A Global View*. Westport: Greenwood Publishing Group, 2001. S. 17. ISBN 0-313-30890-X.

⁶⁹ SWEETMAN, Caroline. *Women and Rights*. Oxford: Oxfam, 1995. S. 11. ISBN 0 85598 317 5.

ženách, v souvislosti s tím roku 1993 OSN připravuje Deklaraci o odstranění násilí na ženách.⁷⁰

V letech 1975, 1980 a 1985 se uskutečnily tři světové konference zabývající se ženskou otázkou.⁷¹ Konference proběhly v Mexico City, Kodani a Nairobi. Jejich výsledkem bylo, že „značně rozšířily mezinárodní informovanost o ženských otázkách a vytvořily předpoklady pro rozvoj nesmírně cenné spolupráce mezi hnutími za zrovnoprávnění žen na úrovni států na jedné straně a mezinárodním společenstvím na straně druhé.“⁷²

V článku, který sepsala organizace People in need a jež se zabývá ženami, se lze dozvědět, že „před patnácti lety se státy dohodly na Pekingské deklaraci – dokumentu, který má zlepšovat práva a postavení žen.“⁷³ Tuto deklaraci vytvořila organizace OSN, která se tímto problémem dlouhodobě a intenzivně zabývá. Tato deklarace má vymezovat dvanáct klíčových oblastí zájmů, a dále se snaží zlepšit práva žen.⁷⁴

V žádném případě nelze hovořit o rovnoprávnosti rwandských a burundských žen v těchto zemích. Ženy zde nejsou brány na stejné úrovni jako muži, i když tyto země dnes už genocida nesužuje, stále je zde na první pohled zřejmé, že ženy mají slabší postavení. V jejich

⁷⁰ Informační centrum OSN v Praze. *Lidská práva Podpora a ochrana lidských práv Boj proti diskriminaci - Práva žen*. [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45>

⁷¹ Informační centrum OSN v Praze. *Lidská práva Podpora a ochrana lidských práv Boj proti diskriminaci - Práva žen Světové konference o ženské otázce* [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45&subsubkap=46>

⁷² Informační centrum OSN v Praze. *Lidská práva Podpora a ochrana lidských práv Boj proti diskriminaci - Práva žen Světové konference o ženské otázce* [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45&subsubkap=46>

⁷³ People in need Člověk v tísni. *Humanitární a rozvojová pomoc Ženy v roce 2010* [online]. [cit. 3.4.2013]. Dostupné z: <http://old.clovekvitsni.cz/index2en.php?parent=&sid=&id=114&idArt=1415>

⁷⁴ People in need Člověk v tísni. *Humanitární a rozvojová pomoc Ženy v roce 2010* [online]. [cit. 3.4.2013]. Dostupné z: <http://old.clovekvitsni.cz/index2en.php?parent=&sid=&id=114&idArt=1415>

případě je velmi těžké vydobýt si zde lepší pozici. Rwandské a burundské ženy zastávají stejnou práci jako muži, dokonce i v politice mají značné zastoupení, jak se pokusím blíže vysvětlit v následující podkapitole.

6.1 Ženská práva ve Rwandě

Rwanda je patriarchální společnost. To ovlivňuje nejen přímé vztahy mezi muži a ženami, ale i sociální a kulturní umístění žen ve společnosti. Genderové vztahy se poněkud změnily od doby, kdy tuto zemi postihla genocida, a to nejen kvůli přímým důsledkům, ale také proto, že rwandská vláda se snaží v postkoloniálním období vypořádat s generovou problematikou. Nicméně i dnes v mnoha případech ženy zůstávají v slabší a horší pozici než muži.⁷⁵

Rwandské ženy čelily diskriminačnímu dědičnému právu. Po zničující genocidě, která zemi v 90. letech postihla a která si vyžádala více než půl milionů mrtvých, neměly ženy šanci se vrátit ke svým majetkům. Diskriminační dědičné právo jim neumožnilo zdědit majetek po svých mužích a od listopadu 1998 byl návrh zastaven v parlamentu. Některé ženy, jejichž manželé byli zatčeni a uvězněni za genocidu, byly naopak donucené jejich majetek vydat. Mnoho z těch, které uprchly do okolních zemí, například do Burundi nebo Tanzanie, byly po návratu zděšené, neboť zjistily, že jejich domy už obývá někdo jiný.⁷⁶ Tento zákon však v roce 1999 mění svou podobu, a od tohoto okamžiku ženy získávají právo na to, aby mohly zdědit majetek po svých zesnulých mužích.⁷⁷

V zemích jako je Burundi nebo Rwanda, tedy většinou tam, kde je půda velmi vzácná a většina, ne-li všechny komunity jsou patriarchální,

⁷⁵ RUBIO-MARÍN, Ruth. *What Happened to the Women?: Gender and Reparations for Human Rights Violations*. New York: SSRIC, 2006. S. 204. ISBN 0-9790772-0-6.

⁷⁶ HUMAN RIGHTS WATCH STAFF. *Human Rights Watch World Report 1999: Events of December 1997- November 1998*. London: Human Rights Watch, 1998. S. 436. ISBN 0-56432-190-8.

⁷⁷ HORSBRUGH-PORTER, Anna. *Created Equal: Voices on Women's Rights*. New York: Palgrave Macmillan, 2009. S. 177. ISBN 978-0-230-61733-9.

může být dělba půdy po předcích mezi děti a jejich matky často neproveditelná a nereálná. Dlouhodobé užívání práva k pozemku může být na druhou stranu více politicky uskutečnitelné.⁷⁸

V roce 2008 ženy v parlamentních volbách, získaly 56% křesel. Rwanda se tak stala první zemí na světě, kde bylo v parlamentu více žen, než mužů.⁷⁹

6.2 Ženská práva v Burundi

V této zemi generace násilí výrazně ovlivnila postavení žen, které žijí v této kultuře. V Burundi jsou ženy však často považované za slabší a horší pohlaví, především co se týče jejich sociální úrovně. Na druhé straně, většina burundských žen se nikdy nemůže přiblížit k ústředním hodnotám společnosti. Často musí pracovat na hranici jejich síly, tedy tak, aby přežily a neumřely hlady, protože většina z nich pochází z nižších kast, kde muži a ženy sdílejí bídu chudých. Bylo by však velmi obtížné pokusit se spočítat, jaký je rozdíl mezi bídou mužů a žen.⁸⁰ Dle mého názoru je problém chudoby v rozvojových zemích celosvětovým globálním problémem, který je potřeba řešit, především prostřednictvím humanitární pomoci. Je však velmi obtížné říci, zda je tato pomoc dostatečná či nikoliv. Konceptem chudoby se z antropologického hlediska zabýval například významný antropolog Oscar Lewis.

Podle organizace Human Rights Watch jsou burundským ženám přiznávána nižší postavení ve společnosti, to se mimo jiné odráží na jejich zranitelnosti a také na sexuálním a domácím násilí páchaném na těchto snadno zranitelných ženách. Většina z nich nemá žádné nebo

⁷⁸ WORK BANK, FOOD AND AGLICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS, INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVOLEPMENT. *Gender in agriculture sourcebook*. Washnigton: World Bank Publications, 2009. S. 143. ISBN 978-0-8213-7587-7.

⁷⁹ O'CONNOR, Karen. *Gender and Women's Leadership: A Reference Handbook*. California: SAGE, 2010. S. 346. ISBN 978-1-4129-6083-0.

⁸⁰ PAULME, Denise. *Women of Tropical Africa*. California: University of California Press, 1963. S. 181. ISBN nevedeno.

minimální vzdělání, nikdy nepracovaly mimo domov a jsou zcela závislé na svých mužích, ať už se jedná o ekonomickou, či jinou podporu. Většina rozhodnutí v rámci rodiny jsou podřízena mužskému pohlaví, včetně toho jaké zdroje rodina může použít, zda budou děti navštěvovat školu či nikoliv, také to, zda mohou ženy opustit domov a kdy ho smějí opustit.⁸¹

Ženy v Burundi mají malou právní ochranu před diskriminací s ohledem na rodinné záležitosti. Podle zákona se mohou burundské ženy vdávat od 18 let, naopak muži se smějí ženit od 21 let. Burundská judikatura uznává práva žen v oblasti dědictví, i přesto že na tato práva nebylo dlouho upozorňováno. Mnoho venkovských oblastí i nadále sledovalo zvyklostní zákony a tradice, které rozhodují o tom, že rolnické ženy nemohou dědit od svých otců nebo manželů.⁸²

6.3 Rwandské ženy v politice

Poprvé od roku 1988, země mimo Skandinávii zaujímaly první místo v politickém zastoupení žen, a poprvé v historii, byla tato pozice také zajištěna v Afrických zemích. Za pouhých 10 let se počet žen působících ve rwandském parlamentu téměř ztrojnásobil. Mnozí lidé žijící ve Rwandě byli velmi překvapeni zapojením žen do rwandské politiky. Nestabilita země však vyvrcholila v roce 1994, kdy bylo v rozpětí 100 dní zabito téměř 800 000 Rwandčanů rukou svých krajanů a krajanek během genocidy.⁸³

⁸¹ MABUWA, Rumbi. *Seeking Protection: Addressing Sexual and Domestic Violence in Tanzania's Refugee Camps*. The United States of America: Human Rights Watch, 2000. S. 18. ISBN 1-56432-247-5.

⁸² OECD. *Atlas of Gender and Development How Social Norms Affect Gender Equality in non-OECD Countries: How Social Norms Affect Gender Equality in non-OECD Countries*. Paris: OECD Publishing, 2010. S. 202. ISBN 978-92-64-07520-7.

⁸³ BALLANTINE, Jeanne H, ROBERTS, Keith A. *Our Social World: Introduction to Sociology*. London: Pine Forge Press, 2010. S. 445. ISBN 14112980046.

Africké poválečné země (Rwanda, Mozambik, Jižní Afrika a Libérie) mají na druhou stranu vysokou úroveň ženské politické reprezentace. To může být mimo jiné způsobeno válkami, které tyto země postihly a které zřejmě zničily již dříve existující sociální vztahy, včetně patriarchálních struktur.⁸⁴ Vzhledem ke genocidě z roku 1994 ženy velmi převyšují svým počtem muže ve Rwandě. Někteří autoři odhadují poměr 7:1. Rwanda se snaží o znovuoobnovení země, i proto jsou ženy stále více slyšet, dokonce jsou také více viditelné v politice. Jeden z výsledků poukazuje na to, že ze všech národů světa, má Rwanda nejvyšší procento (48,8%) v populárním domu Národního shromáždění.⁸⁵

Pokud hovoříme o rwandských ženách v politice, tak lze říci, že zde mají poměrně velké zastoupení. „*Účast v politice jim zaručuje ústava, která byla schválena poté, co se podařilo v zemi ukončit občanskou válku a genocidu v roce 1994.*“⁸⁶ Hojné zastoupení v politice mimo jiné rwandským ženám zaručuje nejvyšší zákon, podle kterého ženy v parlamentu tvoří 30%. I přesto, že Afrika je zemí, kde převládá patriarchát, a ženy jsou ve většině těchto zemí podřízené mužům, patří Rwanda mezi africké země, kde je značná emancipace ženského pohlaví. Inspirací se těmto ženám staly dvě velmi známé představitelky ženského pohlaví. První z nich je liberijská prezidentka Ellen Johnson-Sirleafová, jenž drží prvenství ve zvolení prezidentky a druhou je bývalá náměstkyně ministra pro životní prostředí v Keni Wangari Maathiová.⁸⁷ Podle mého názoru obě tyto ženy velmi ovlivnily vnímání žen jako takových. Ženská emancipace je stále více patrná v afrických zemích, i

⁸⁴ KIHU, Faith. *Women As Agent of Democratisation: The Role of Women's Organisations in Kenya (1990-2007)*. London: LIT Verlag Münster, 2010. S. 96. ISBN 978-3-643-10342-0.

⁸⁵ KING, David C. *Rwanda Cultures of the World – svazek 25*. New York: Marshall Cavendish, 2007. S. 45. ISBN 978-0-7614-2333-1.

⁸⁶ Zuzana Gálová. *Rwandě vládnou ženy. Lidé a země* [online]. 2008, č. 10. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/rwande-vladnou-zeny>

⁸⁷ Zuzana Gálová. *Rwandě vládnou ženy. Lidé a země* [online]. 2008, č. 10. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/rwande-vladnou-zeny>

když dle mého názoru bude ještě dlouhou dobu trvat, než si ženy získají dobré postavení. Ani dnes tyto země nepatří mezi ty, kde by byly ženy brány jako rovnoprávné mužům.

6.4 Burundské ženy v politice

Burundi byla první zemí, kde se stala ministryní zahraničí žena.⁸⁸ Jednou z velmi známých ženských politických osobností této země je předsedkyně burundské vlády Silvie Kinigi, jenž vládě předsedala v letech 1993-1994. Poté co její vláda v důsledku ozbrojeného konfliktu mezi Hutu a Tutsi padla, opustila politiku.⁸⁹ Silvie Kinigi vystudovala Univerzitu v Burundi, později pracovala v civilních službách této země. Roku 1993 došlo v zemi k násilnému převratu, který Kinigi přežila, i přesto že byl zavražděn tehdejší prezident Melchior Ndadaye. Tato žena velmi bojovala za mír a usmíření v této zemi.⁹⁰ Nová ústava Burundi poukazuje na to, že 30% z parlamentu tvoří ženy, které mimo jiné zastávají i 7 z 20 ministerských postů. Nic méně tento politický ohlas však zatím výrazně nepomohl postavení žen v této zemi.⁹¹

V dokumentu, který vytvořil Rozvojový fond OSN pro ženy, dále jen UNIFEM se lze dozvědět, že při nedávném vítězství ve volbách ženy v Burundi obsadily ze 118 křesel 36. Bohužel však i přesto, že ženy mají značné zastoupení v politice, všechna doporučení, pro které ženy bojovaly, nebyly zahrnuty do Mírové smlouvy. Jedná se například o to, že sexuální zločiny páchané na ženách nejsou považovány za zločiny proti

⁸⁸ RICHMOND, Yale, GESTRIN, Phyllis. *Into Africa: A Guide to Sub-saharan Culture and Diversity*. Boston: Intercultural Press, 2009. S. 43. ISBN 978-1-931930-91-8.

⁸⁹ About.com Women's history. *Sylvie Kinigi* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: http://womenshistory.about.com/od/kinigisylvie/Sylvie_Kinigi.htm

⁹⁰ African Women Leadership Network for Reproductive Health & Family Planning. *Sylvie Kigali, Burundi* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.africawln.org/sylvie-kinigi/>

⁹¹ STANGE, Marry Zeiss, OYSTER, Carol K., SLOAN, Jane E. *Encyklopedia of Women in Today's World*. London: SAGE, 2011. S. 205. ISBN 1412976855.

lidskosti, i přesto všechno ženy slavily úspěchy, kterých dosáhly.⁹² UNIFEM vznikl v roce 1976 a jeho hlavním cílem je, zlepšovat jak politické, ekonomické, tak společenské postavení žen. Mimo jiné se tato organizace snaží o zlepšení pracovních podmínek žen.⁹³

Všeobecně lze říci, že v celé Subsaharské Africe ženy v politice již jsou nebo do ní chtějí vstoupit. V případě Rwandy, Burundi, Libérie, Jižní Afriky a dalších afrických států, jsou ženy nyní ve službách Afriky, ať už se jedná o různé politické funkce, jako jsou předsedkyně vlády, prezidentské, viceprezidentské a jiné důležité politické posty. Součástí úspěchu žen v politice, je navazovat svá místa pro sebe. To znamená, že společnosti musely být připravené přijmout ženy jako premiérky/prezidentky/vedoucí vládních ministerstev, a že ženy sami musely být připraveny na tyto pozice.⁹⁴

Dle mého názoru se ženy ve Rwandě a Burundi snaží z politického hlediska o obnovení těchto států, chtějí mimo jiné více poukázat na globální problémy, které tyto země postihují. Především mám na mysli výskyt HIV/AIDS, jímž je postiženo velmi vysoké procento lidí žijících v těchto zemích. Ženy chtějí, aby bylo více hovořeno o těchto problémech. Dále mají mateřský pud, proto se domnívám, že v případě Burundi se snaží o to, aby již tuto zemi nepostihla žádná genocida, která připravila o život tisíce nevinných lidí.

⁹² *From Peace to Politics: Burundian Women Take Charge* [dokumentární film]. Scénář a režie Nicky CHALK. Burundi, 2006. V digitalizované podobě dostupný prostřednictvím YouTube z: http://www.youtube.com/watch?v=bT_0fGYDWTU

⁹³ Informační centrum OSN v Praze. *Program a další orgány OSN Rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM)* [online]. [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=100>

⁹⁴ FALOLA, Toyin, AMPONSAH, Nana Akua. *Women's Roles in Sub-Saharan Africa*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2012. S. 172. ISBN 978-0-313-38544-5.

6.5 Ženská hnutí ve Rwandě

Při budování až do přijetí nové ústavy v roce 2003, ženské organizace ve Rwandě sloužily jako most, přičemž tyto ženy, zasahovaly do jednání s prozatímní vládou, byť se tak dělo pouze na základní úrovni.⁹⁵ Jeden rwandský plakát nese rwandský nacionalistický slogan: Rwanda: země tisíce kopců. Tento slogan naznačuje, že rwandské ženy mají hlavní úlohu při obnově země zničené masovou genocidou, lidským vysídlením a ekonomickým kolapsem, které tuto zemi postihly. Vzhledem k hlubokým sociálním rozporům vzniklých v důsledku těchto událostí, a při neexistenci sociálních institucí, jsou tradiční a nové genderové role zdroji sociálního a ekonomického kapitálu, který přispívá k vyhlídkám na mír v této zemi.⁹⁶

Ve Rwandě a Burundi, ženské organizace hrají důležitou roli jak v podporování, tak v usmiřování ve svých komunitách. Skupiny těchto žen sahají od malých družstev v místních komunitách až po státní registrované nevládní organizace.⁹⁷ V roce 2006 Institut pro rozvoj venkova a organizace Ženy, které vedou mír (později přejmenováno na Iniciativu pro inkluzivní bezpečnost) spolufinancovali seminář pro vládní zaměstnance rwandských a občanských ženských společenských skupin s cílem umožnit diskuzi o zavedení nových pozemkových zákonů a dále se zabývali mezerami, které se týkaly ochrany a potřeb žen. Ženské skupiny tvoří politiku a právní taktickou skupinu, která se vyjadřuje k připravovaným právním předpisům, dále poskytují zákonodárce a vládní

⁹⁵ BALLANTINE, Jeanne H, ROBERTS, Keith A. *Our Social World: Introduction to Sociology*. Pine Forge Press, 2010. S. 445. ISBN 1412980046.

⁹⁶ MAZURANA, Dyane E., RAVEN-ROBERTS, Angela, PARPART, Jane L. *Gender, Conflict, and Peacekeeping*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2005. S. 220. ISBN 0-7425-3632-7.

⁹⁷ PORTER, Elisabeth J. *Peacebuilding: Women in International Perspective*. New York: Routledge, 2007. S. 178. ISBN 978-0-415-39791-9.

úředníky, kteří doporučují lepší ochranu ženských práv týkajících se majetku.⁹⁸

6.6 Ženská hnutí v Burundi

V roce 1996 vzniklo v Burundi Ženské mírové centrum, které se mělo snažit mobilizovat ženy jako mírové vyjednačky. Toto centrum se snažilo spolupracovat s tisíce ženskými sdruženími, jež měly školit, poskytovat informace o právech žen, a pomáhat přestěhovat se vnitřně vysídleným obyvatelům. Centrum mělo být mimo jiné místem pro sociální léčení.⁹⁹

Nyní bych se zde ráda zmínila o dvou burundských ženách, a sice o Léonii Barakomezové a Yvonne Ryakiyevové, které i přesto, že jedna z nich byla původem Hutu a druhá Tutsi dokázaly prolomit nenávist těchto dvou etnik a začaly spolupracovat. Tyto dvě ženy později vytvořily asociace pro ženy, chtěly tak dosáhnout návratu lidí, kteří byli nuceni uprchnout. Proto se rozhodly vystavět v Burundi 40 zděných domů jak pro tutsijské, tak hutuské rodiny. Za jejich činy byly nominovány na Nobelovu cenu za mír, kterou spolu s osmi dalšími burundskými ženami v roce 2005 získaly.¹⁰⁰ Jak je z těchto vět patrné, je možné potlačit nenávist a začít se navzájem chápat. Tyto ženy dle mého názoru velmi přispěly ke zlepšení sociální situace v této zemi. I přesto, že nenávist těchto dvou etnik zřejmě nikdy úplně nevymizí, je možné ji alespoň částečně odstranit nebo se o to alespoň pokusit.

Už dříve byly ženy aktivní v neformálních mírových iniciativách v občanských konfliktech v Kolumbii, Guatemale, Burundi, Rwandě,

⁹⁸ WORK BANK, FOOD AND AGLICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS, INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVOLEPMENT. *Gender in agriculture sourcebook*. Washnigton: World Bank Publications, 2009. S. 505. ISBN 978-0-8213-7587-7.

⁹⁹ PILISUK, Marc, NAGLER, Michael N. *Peace Movements Worldwide [3 Volumes]*. California: ABC-CLIO, 2011. S. 219. ISBN 978-0-313-364785.

¹⁰⁰ Tamtéž, S. 219.

Bosně, Severním Irsku a v dalších zemích. V těchto zemích tvořily ženy koalice ženských organizací v rámci „nepřátelské linie“, zaměřených na velmi praktické zájmy. V Africe, rovné zastoupení žen v těchto jednáních a budování mírových iniciativ, se stalo klíčovým bodem na programu konfliktem zužovaných společností, protože ženy věřily, že mají odlišný přístup ke konfliktu a mohou tak přinést různé perspektivy.¹⁰¹

6.7 Postavení ženy v Burundi

V Burundi je všeobecně známo, že ženy zde mají nižší postavení než muži. Mohou být fyzicky potrestané svými manžely, pokud se dopustí něčeho špatného a nemají žádné oprávnění se jakkoliv proti těmto trestům bránit. Mnoho mužů má tendenci vidět toto násilí jako manželské právo, neboť jsou považováni za osoby v čele domácnosti, jenž slouží jako vodítko rodiny.¹⁰²

Ženy drží nízký status v této zemi, především proto, že muži jsou zde považováni za hlavu rodiny. Nově vzniklé manželské páry žijí v domácnosti manželova otce a struktura rodiny je tradičně rozšířena tak, že mnoho příbuzných zůstává zapojeno do rodinných záležitostí a často žijí jako jedna směsice.¹⁰³

V této zemi jsou ženy stále občany druhé kategorie a rukojmí starých tradic a kulturních hodnot. Jsou znevýhodňované z hlediska dědických práv, rozdělení společného jmění a v případě rozvodu, přicházejí o své děti. Nemají žádné slovo, co se týče výdajů na domácnost a prakticky nesmějí svobodně pracovat mimo své domácnosti. Téměř 98%

¹⁰¹ TRIPP, Aili. *Global Feminism: Transnational Women's Activism, Organizing, and Human Rights*. New York: NYU Press, 2006. S. 68. ISBN 978-0-8147-2735-5.

¹⁰² MABUWA, Rumbi. *Seeking Protection: Addressing Sexual and Domestic Violence in Tanzania's Refugee Camps*. New York: Human Rights Watch, 2000. S. 18. ISBN 1-56432-247-5.

¹⁰³ MACDONALD, Fiona, PAREN, Elizabeth, SHILLINGTON, Kevin a spol. *Peoples of Africa: Burkina Faso-Comors - Svazek 2*. New York: Marshall Candevish, 2001. S. 63. ISBN 0-7614-7158-8.

burundských žen se zabývá zemědělskou výrobou. Hlavním úkolem venkovské ženy, je vyrábět potravinové plodiny a nakrmit svou rodinu, která se mnohdy skládá z 5-12 členů.¹⁰⁴

Dále bych zde ráda uvedla několik statistických údajů o vzdělání burundských žen, protože je považuji za důležitá fakta, o kterých se v této práci chci zmínit. Podle sčítání lidu z roku 1990, má pouze 16% žen základní vzdělání a téměř 65% neumí číst, ani psát. Dívky v současné době představují 45% žáků základních škol, 38% studentů středních škol a pouze 29% vysokoškolských studentů.¹⁰⁵

Lze však říci, že čím vyšší bude sociální status ženy, tím vyšší bude sociální status jejího manžela. V roli hostitelky může burundská žena, pokud je chytrá, velmi dobře profitovat a to především v případě návštěvy manželových známých. Nicméně pokud není manžel příliš chytrý ani příliš velkorysí, je pro ženu výhodnější přemístit se na výhodnější postavení a to především uzavřením manželství s jiným mužem.¹⁰⁶

6.8 Postavení ženy ve Rwandě

V post-genocidní Rwandě, ve které ženy podle odhadů tvoří 70% obyvatel, má jejich podřízený status ve společnosti dalekosáhlé důsledky. Ve rwandské společnosti byly ženy tradičně považovány a stále ještě jsou, za vyživované svými mužskými příbuznými. V průběhu svého života, by ženy měly být vedeny a chráněny jejich otci, muži a jejich mužskými

¹⁰⁴ ČERVENKA, Zdenek, LEGUM, Colin. *Can National Dialogue Break the Power of Terror in Burundi?: Report on the Impact of the International Conference National Dialogue Held in Bujumbura on May 15-18 on Burundian Efforts to Restore Democratic Process in the Country*. Uppsala: Reprocentralen HSC, 1994. S. 4. ISBN 91-7106-353-6.

¹⁰⁵ ČERVENKA, Zdenek, LEGUM, Colin. *Can National Dialogue Break the Power of Terror in Burundi?: Report on the Impact of the International Conference National Dialogue Held in Bujumbura on May 15-18 on Burundian Efforts to Restore Democratic Process in the Country*. Uppsala: Reprocentralen HSC, 1994. S. 4. ISBN 91-7106-353-6.

¹⁰⁶ PAULME, Denise. *Women of Tropical Africa*. California: University of California Press, 1963. S. 213. ISBN nevedeno.

potomky. Tradičně se role rwandské ženy soustředila kolem jejího postavení manželky a matky.¹⁰⁷

Rwandské ženy vždy byly považovány za srdce této společnosti, jako ty, které smiřují a sjednocují rodinu, dokonce měly sílu bránit děti, a to bez ohledu na jejich věk. V globálním kontextu jsou rwandské ženy traumatizované genocidou a znásilňováním, ke kterým v této zemi v 90. letech došlo. Ženy, které trpěly během války, ukazují znepokojivou úroveň poraženectví a zoufalství tváří v tvář budoucnosti.¹⁰⁸

Podle vládní zprávy z roku 1995, patriarchální struktura rwandské společnosti upřela ženám přístup k příležitostem mimo domov, dále byly ženy z historického hlediska diskriminované a to jak formálně, tak neformálně v oblastech vzdělání, zdravotnictví, politiky a zaměstnanosti. Také vysoká míra chudoby, jak jsem zde v této práci již zmínila, přispěla k sekundárnímu postavení žen v této zemi.¹⁰⁹

Jak se lze dočíst v knížce od autora Humphriese, který ve své knize odkazuje na Binaifera Nowrojeeho, tyto ženy byly oceněny za jejich mateřské role, plodnost a počty dětí, které porodily. Co se týče průměrného počtu narozených dětí na jednu ženu před genocidou z roku 1994, tak tento počet patřil k nejvyšším na světě.¹¹⁰

Mimo jiné například organizace občanské společnosti a mezinárodní nevládní organizace, se zapřičinily o zlepšení postavení žen na jejich

¹⁰⁷ NOWROJEE, Binaifer, THOMAS, Dorothy Q, FLEISCHMAN, Janet a kol. *Shattered Lives: Sexual Violence During the Rwanda Genocide and Its Aftermath*. New York: Human Rights Watch, 1996. S. 19. ISBN 1-56432-208-4.

¹⁰⁸ GIOSEFFI, Daniela. *Women on war: an international anthology of women's writings from antiquity to the present*. New York: Feminist Press at CUNY, 2003. S. 214. ISBN 1-55861-409-5.

¹⁰⁹ NOWROJEE, Binaifer, THOMAS, Dorothy Q, FLEISCHMAN, Janet a kol. *Shattered Lives: Sexual Violence During the Rwanda Genocide and Its Aftermath*. New York: Human Rights Watch, 1996. S. 20. ISBN 1-56432-208-4.

¹¹⁰ HUMPHRIES, Drew. *Women, Violence, and the Media: Readings in Feminist Criminology*. Lebanon: University Press of New England, 2009. S. 161. ISBN 978-1-55553-703-6.

pracovních pozicích. Mezinárodní společenství poskytovatelů finančních prostředků hrálo důležitou roli při zvyšování povědomí a finančních prostředků pro otázku rovnosti žen a spravedlnosti v rozvojových iniciativách, ovšem toto společenství se dnes zaměřuje méně na rozvoj genderově citlivého přístupu ke konfliktu.¹¹¹ Co se týče vzdělání rwandských dívek, statistiky se začaly rychle měnit. V roce 2003 se počet dívek na základních školách rovnal počtu chlapců. Na středních školách však jsou dívky orientované více na „ženské“ předměty.¹¹²

¹¹¹ RUBIO-MARÍN, Ruth. *What happened to the women?: gender and reparations for human rights violations*. New York: SSRIC, 2006. S. 205. ISBN 0-9790772-0-6.

¹¹² BRIGGS, Philip, BOOTH, Janice. *Rwanda*. Connecticut: Bradt Travel Guides, 2010. S. 28. ISBN 978 1 84162 306 1.

7 RWANDA A BURUNDI DNES

7.1 Rwanda dnes

Ve Rwandě dnes žije pravděpodobně více lidí, než v jiných afrických státech. Po dlouhodobém vyhnanství se do země zpět vrátili uprchlíci z Ugandy, Keni, Tanzanie, Burundi, Evropy, USA a dalších zemí, ale dnes je samozřejmě Rwanda jejich domovem.¹¹³ V současné době se pro většinu obyvatel Rwandy život zlepšuje. Do této neklidné země konečně přišel mír. Ačkoliv tato země má těžkou a problematickou minulost, dívá se dopředu na nadějnou budoucnost. Nové domy, moderní kancelářské bloky, a hotely vyrůstají zdánlivě všude. Zdá se, že rwandská vláda bude dělat všechny správné kroky. Nová vlajka a hymna se snaží podporovat národní jednotu a usmíření.¹¹⁴

Dnes jsou návštěvníci, jenže navštěvují Rwandu, udiveni a zároveň potěšeni pokrokem, který země učinila od dob, kdy zemi v roce 1994 postihly hrozné dny. Bohužel ani v současnosti v této zemi není těžce vydobytý mír zaručen, neboť tisíce uprchlíků z řad Hutu našlo ochranu v Demokratické republice Kongo (DRK), původně nazývaném Zair. Rwandský vůdce a Tutsi žijí s vědomím, že etnické násilí může vypuknout kdykoliv znova. Jedním z největších úspěchů obnovené Rwandy bez pochyby bylo snížení etnického násilí v této zemi.¹¹⁵

Ani dnes bychom neměli zapomínat na ženy, které žijí ve Rwandě. Den 8. března je celosvětově vyhlášen jako Mezinárodní den žen. Tento svátek se slaví i ve Rwandě. První dáma Rwandy Jeanette Kagame, se připojila k populaci okresu Musanze, aby s nimi tento Mezinárodní den

¹¹³ BRIGGS, Philip, BOOTH, Janice. *Rwanda*. Connecticut: Bradt Travel Guides, 2010. S. 23. ISBN 978 1 84162 306 1.

¹¹⁴ OPPONG, Joseph R. *Rwanda Modern World Nations Series*. New York: Infobase Publishing, 2009. S. 94. ISBN 978-0-7910-9669-7.

¹¹⁵ KING, David C. *Rwanda Cultures of the world – svazek 25*. New York: Marshall Cavendish, 2007. S. 35. ISBN 978-0-7614-2333-1.

oslavila. V rámci slavnostního aktu v Ubworoherane se na Městském stadionu shromáždili muži a ženy z celého Musanze, aby oslavili tuto událost, která letos nese název „Rovnost mužů a žen, jenž podporuje rodinnou důstojnost“. OSN označila rok 1975 jako mezinárodní rok žen a od tohoto roku se začal slavit 8. březen jako Mezinárodní den žen. Ve Rwandě bude letošní Mezinárodní den žen znamenat také začátek ženského a dívčího měsíce, kde řada aktivit bude mít za cíl zaměřit se na ženské vzdělání, dále na jejich roli v ekonomických aktivitách a na řadu dalších věcí spojených s ženami.¹¹⁶

Roku 2003 vláda uspořádala referendum o ústavě a připravila zemi na první prezidentské a parlamentní volby, stalo se tak poprvé od dob, kdy se v této zemi uskutečnila genocida.¹¹⁷ V roce 2008 se uskutečnily volby, které Rwandu vymrštily na první místo, jako důležitého ukazatele genderového rozhodování. Řadu veřejných institucí dnes ve Rwandě vedou ženy, a to včetně výkonného úřadu pro Rwandu, cestovního ruchu, organizace Jednota a usmíření a dalších. Dalším byť neméně důležitým aspektem bylo, že v prvních letech po skončení genocidy, většinu lidí v zemi, přibližně 70% tvořily ženy.¹¹⁸

I přesto, že dnes Rwandě dominují v mnoha ohledech muži, postavení žen se výrazně v této zemi změnilo. Nové zákony, které byly předány Národním shromážděním, ženám pomáhají. Například zákony týkající se dědičnosti, jsou liberálnější a mají tak pomoci snížit chudobu žen, jež tuto zemi velmi negativně postihla.¹¹⁹ Co se týče vzdělání, tak

¹¹⁶ Republic of Rwanda. *First Lady Jeannette Kagame launches Women and Girl's Month on International Women's Day* [online]. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://gov.rw/First-Lady-Jeannette-Kagame-launches-the?lang=en>

¹¹⁷ CLARK, Philip, KAUFMAN, Zachary Daniel. *After Genocide*. London: Hurst, 2008. S. 14. ISBN 978-0231700825.

¹¹⁸ ENSIGN, Margee M, BERTRAND, William E. *Rwanda: History and Hope*. Lanham: University Press of America, 2010. S. 94. ISBN 978-0-7618-4942-1.

¹¹⁹ KING, David C. *Rwanda Cultures of the world – svazek 25*. China: Marshall Cavendish, 2007. S. 45. ISBN 0761423338.

dnes ve Rwandě chodí do školy mnohem více dětí než dříve. Vzdělání na státních školách je dnes v této zemi bezplatné, ale přesto je stále těžké pro chudší rodiny pokrýt veškeré náklady, které jsou se vzděláním spojené, proto se mnoho nevládních organizací a místních charit zaměřuje na tento problém.¹²⁰

7.2 Burundi dnes

V roce 2004 zahájila OSN činnost v Burundi tím, že do této země poslala více než 5000 vojáků, aby zde prosadili mír. Nicméně jako většina konfliktů, je to vždy více o politice než o lidech, a jsou to lidé, kteří skončí jako oběti politických manipulací. Dnes žijí v Burundi Hutu a Tutsi a společně pracují v politických stranách, společně popíjejí v barech a jsou rádi, že mohou hovořit o jejich rozdílnosti. Dnes si Burundi a její lidé zaslouží veškerou podporu, kterou mohou dostat, mimo jiné se také snaží zformulovat burundskou identitu, která má překonat etnickou minulost této země.¹²¹

V letech 2002 a 2007 se do Burundi vrátilo 350 000 uprchlíků, ale stále existuje velké množství lidí, kteří se pravděpodobně do této země nikdy nevrátí. Není však překvapením, že konflikty týkající se pozemkových práv tvoří 80% nedávných soudních sporů. Naštěstí to zatím nevedlo k násilí, ale je pravděpodobné, že by mohlo dojít k nějakým závažným místním patovým situacím, z nichž v mnohých budou Hutu proti Hutu. Dalším problémem je stále také obava z návratu osvobozených vězňů, z nichž, o některých je známo, že zabili své

¹²⁰ BRIGGS, Philip, BOOTH, Janice. *Rwanda*. Connecticut: Bradt Travel Guides, 2010. S. 26. ISBN 978 1 84162 306 1.

¹²¹ FITZPATRICK, Mary, PARKINSON, Tom, RAY, Nick. *East Africa*. North America: Lonely Planet, 2006. S. 606. ISBN 1741042860.

sousedy.¹²² „V říjnu 2004 přijal burundský parlament novou ústavu, kterou schválilo referendum z 28. 2. 2005.“¹²³

Burundská vláda se spolu s OSN pustila do zdlouhavého procesu, prostřednictvím kterého se snaží o odzbrojení tisíců burundských vojáků a bývalých rebelů, stejně tak se snaží vytvořit novou národní armádu. V roce 2010 došlo v zemi ke sporným volbám, které bohužel vrhají temný stín na proces usmíření. V Burundi se po politické stránce zdá, že by v zemi mohlo konečně dojít ke stabilitě, ale bohužel po volbách v roce 2010, jež jsem zde už zmínila, opět dochází k obavám z občanské války. Co se týče ekonomické stránky, tak dnes polovina burundských obyvatel žije na hranici chudoby.¹²⁴

¹²² WATT, Nigel. *Burundi: The Biography of a Small African Country*. New York: Columbia University Press, 2008. S. 204. ISBN 978-0-231-70090-0.

¹²³ KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky vývoje kontinentu, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S. 534. ISBN 978-80-7422-189-7.

¹²⁴ BBC NEWS AFRICA. Burundi profile Burundi, one of the world's poorest nations, is struggling to emerge from a 12-year, ethnic-based civil war. [online]. [10. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13085064>

8 ZÁVĚR

Předmětem této práce bylo popsat a blíže specifikovat postavením ženy v postgenocidní společnosti, a to především ve dvou malých afrických státech, ve Rwandě a Burundi. Práce se snažila především poukázat na značné rozdíly v postavení žen v těchto dvou zemích, jež spojuje hlavně genocida, k níž došlo v 90. letech minulého století. Samostatná práce je rozdělena do 7 samotných kapitol, z nich každá kapitola je věnována určité problematice vztahující se k tématu této bakalářské práce.

Za jeden z hlavních cílů této práce, považuji ženská práva, jež velmi úzce s tímto tématem souvisí. Celkově je Subsaharská Afrika zemí, v níž ženy nezaujímají rovnocenné postavení s muži, což vyplývá především z toho, že zdejší společnost je patriarchální. Ženy jsou brány jako podřadné pohlaví a na základě tohoto tvrzení se odvíjí jejich postavení, jež je velmi rozdílné od postavení žen v Západním světě. Dlouhé roky africké ženy bojovaly za majetková práva, aby mohly dědit majetky po svých mužích, kteří v době genocidy přišli o život. Nicméně mnoho z nich bylo nuceno opustit zemi a utéci do sousedních zemí, kde našly svá útočiště a to vše jen proto, že neměly nárok na jejich majetky. Domnívám se, že k zlepšení této situace velmi výrazně přispělo to, že se ženy začaly aktivně angažovat v politické scéně.

Dle mého názoru, by jednou ze silných stránek této práce mohla být podkapitola Ženy jako součást genocidy, jež se zabývala ženami, které se staly oběťmi genocidy. Je zde velmi patrné, jak samotná genocida ovlivnila postavení žen v těchto zemích. Ženy se často stávaly terčem sexuálních násilností a jiných druhů násilí. Z genderového hlediska jsou brány jako slabší pohlaví, to znamená, že jsou snadno napadnutelné a snadno zranitelné, mimo jiné jsou ženy považovány za ochránitelky, tedy ty, které mají mateřský pud, a proto spíše proti

genocidě bojovaly, než aby jí podporovaly. Na druhou stranu se našly i takové ženy, které se na genocidě podílely a staly se tak spolupachatelkami brutálního násilí páchaného na nevinných lidech, kteří často přišli o život. Jedna z těchto žen byla dokonce za své činy odsouzena k doživotnímu trestu odnětí svobody. Velmi mě překvapuje, že právě ženy jsou takovýchto činu schopné, neboť jak jsem výše zmínila, jsou brány jako ochránitelky a proto bych spíše přepokládala, že se budou jakémukoliv násilí snažit vyhnout a už vůbec ho nebudou podporovat. Mimo jiné jsem měla možnost shlédnout dokument, který se zabýval ženami v Burundi, jež sloužil, jak pro mou osobní orientaci v dané problematice, tak jako zdroj pro tuto práci. Tento dokument natočila organizace UNIFEM, kterou jsem v této práci zmínila, a považuji ji za důležitou, neboť se zabývá ženami po celém světě.

Za velký přínos však považuji to, že na toto téma nebylo sepsáno příliš mnoho odborných prací, proto by tato práce mohla být přínosná pro všechny ty, jež by se rádi blíže dozvěděli více o postavení žen ve Rwandě a Burundi. Doporučuji mimo jiné shlédnout dokumenty zabývající se touto problematikou, na jeden z dokumentů jsem zde již výše upozornila, není však jediným. Dle mého názoru by tyto dokumenty mohly posloužit pro lepší pochopení dané problematiky.

Na závěr bych zde ráda podotkla, že téma mé bakalářské práce se pro mne osobně stalo velmi přínosným a velmi zajímavým, neboť jsem měla možnost blíže proniknout do problematiky postavení žen ve Rwandě a Burundi a blíže pochopit zdejší společnost, jež považuji za velmi zajímavou. Domnívám se však, že by do budoucna bylo velmi přínosné, se blíže touto problematikou zabývat, například dle mého názoru by bylo přínosné tuto práci ještě více rozšířit a prohloubit a to především s pomocí terénního výzkumu. Do budoucna bych se ráda tímto problémem zabývala intenzivněji a to především ve své diplomové práci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

DRK	Demokratická republika Kongo
RPF	Rwandská vlastenecká fronta
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women (Rozvojový fond OSN pro ženy)
OSN	Organizace spojených národů

9 POUŽITÁ LITERATURA

9.1 Monografie

ADEKUNLE, Julius. *Culture and Customs of Rwanda*. The United States of America: Greenwood Publishing Group, 2007. 164 s. ISBN 978-0-313-33177-4.

BALLANTINE, Jeanne H, ROBERTS, Keith A. *Our Social World: Introduction to Sociology*. London: Pine Forge Press, 2010. 539 s. ISBN 1412980046.

BRIGGS, Philip, BOOTH, Janice. *Rwanda: The Bradt Travel Guide*. Connecticut: Bradt Travel Guides, 2006. 278 s. ISBN 978 1 84162 306 1.

BURNET, Jennie E. *Genocide Lives in US: Women, Memory, and Silence in Rwanda*. Wisconsin: University of Wisconsin Pres, 2012. 304 s. ISBN 978-0-299-28644-6.

CLARK, Philip, KAUFMAN, Zachary Daniel. *After Genocide*. London: Hurst, 2008. 399 s. ISBN 978-0231700825.

ČERVENKA, Zdenek, LEGUM, Colin. *Can National Dialogue Break the Power of Terror in Burundi?: Reporton the Impact of the International Conference National Dialogue Held in Bujumbura on May 15-18 on Burundian Efforts to Restore Democratic Process in the Country*. Uppsala: Nordic Africa Institute, 1994. 29 s. ISBN 91-7106-353-6.

DEADY, Kathleen W. *Rwanda: A Question and Answer Book*. Minnesota: Capstone Press, 2005. 32 s. ISBN 0-7368-3759-0.

EFEKHARI, Shiva. *Rwanda, Struggling to Survive: Barriers to Justice for Rape Victims in Rwanda*. New York: Human Rights Watch, 2004. 58 s. ISBN neuvedeno.

ENSIGN, Margee M, BERTRAND, William E. *Rwanda: History and Hope*. Lanham: University Press of America, 2010. 154 s. ISBN 978-0-7618-4942-1.

EUR. *Africa South of the Sahara 2003*. London: Routledge, 2003. 1305 s. ISBN 1857431316.

FALOLA, Toyin, AMPONSAH, Nana Akua. *Women's Roles in Sub-Saharan Africa*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2012. 232 s. ISBN 978-0-313-38544-5.

FITZPATRICK, Mary, PARKINSON, Tom, RAY, Nick. *East África*. North America: Lonely Planet, 2006. 672 s. ISBN 1711042860.

GIOSEFFI, Daniela. *Women on war: an international anthology of women's writings from antiquity to the present*. New York: Feminist Press at CUNY, 2003. 375 s. ISBN 1-55861-409-5.

HODDER, B. W. *Africa Today: A Short Introduction to African Affairs*. London: Taylor & Francis, 1978. 166 s. ISBN 0 416 71010 7.

HOWE, Stephen R. *Afrocentrism: Mythical Past and Imagined Homes*. London: Verso, 1998. 337 s. ISBN 1-85984-228-3.

HORSBRUGH-PORTER, Anna. *Created Equal: Voices on Women's Rights*. New York: Palgrave Macmillan, 2009. 208 s. ISBN 978-0-230-61733-9.

HUMAN RIGHTS WATCH STAFF. *Human Rights Watch World Report 1999: Events of December 1997- November 1998*. London: Human Rights Watch, 1998. 506 s. ISBN 0-56432-190-8.

HUMPHRIES, Drew. *Women, Violence, and the Media: Readings in Feminist Criminology*. Lebanon: UPNE, 2009. 279 s. ISBN 978-1-5553-703-6.

CHAMKA, Suhas, JENSEN, Marianne. *Racism Against Indigenous Peoples*. New Delhi: IWGIA, 2001. 336 s. ISBN 87-90730-46-1.

KASTFELT, Neil. *Religion and African Civil Wars*. India: C. Hurst & Co. Publishers, 2005. 203 s. ISBN 1-85065-456-5.

KIHIU, Faith. *Women As Agent sof Democratisation: The Role of Women´s Organisations in Kenya (1990-2007)*. London: LIT Verlag Münster, 2010. 248 s. ISBN 978-3-643-10342-0.

KING, David C. *Rwanda Cultures of the world – svazek 25*. New York: Marshall Cavendish, 2007. 144 s. ISBN 978-0-7614-2333-1.

KLÍMA, Jan. *Dějiny Afriky Vývoj kontinentu, regionů a států*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-189-7.

KUMAR, Krishna. *Women & Civil War: Impact, Organizations, and Action*. London: Lynne Rienner Publishers, 2001. 253 s. ISBN 1-55587-953-5.

LEMARCHAND, René. *Rwanda and Burundi*. Cambridge: Cambridge University Press, 1970. 562 s. ISBN nevedeno.

LEMARCHAND, René. *The Dynamics of Violence in Central Africa*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 2009. S. 53. ISBN 978-0-8122-4120-4.

LEVINSON, David. *Ethnic Groups Worldwide: A Ready Reference Handbook*. Phoenix: Greenwood Publishing Group, 1998. 436 s. ISBN 1-57356-019-7.

LONGMAN, Timothy. *Christianity and Genocide in Rwanda*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 350 s. ISBN 978-0-521-19139-5.

MABUWA, Rumbi. *Seeking Protection: Addressing Sexual and Domestic Violence in Tanzania´s Refugee Camps*. The United State of America: Human Rights Watch, 2000. 151 s. ISBN 1-56432-247-5.

MACDONALD, Fiona, PAREN, Elizabeth, SHILLINGTON, Kevin a spol. *Peoples of Africa: Burkina Faso-Comors, Svazek 2*. New York: Marshall Candevish, 2001. 59 s. ISBN 0-7614-7158-8.

MAMDANI, Mahmood. *When Victims Become Killers*. New Jersey: Princenton University Press, 2001. 364 s. ISBN 0-85255-859-7.

MAZURANA, Dyane E., RAVEN-ROBERTS, Angela, PARPART, Jane L. *Gender, Conflict, and Peacekeeping*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2005. 304 s. ISBN 0-7425-3632-7.

MERRY, Sally Engle. *Gender Violence: A Cultural Perspective*. Oxford: John Willey & Sons, 2010. 224 s. ISBN 978-0-631-22358-0.

MWAKIKAGILE, Godfrey. *A Profile of African Countries*. Tanzania: Intercontinental Books, 2009. 218 s. ISBN 978-9987-16-016-7.

NOWROJEE, Binaifer, THOMAS, Dorothy Q, FLEISCHMAN, Janet a kol. *Shattered Lives: Sexual Violence During the Rwanda Genocide and Its Aftermath*. New York: Human Rights Watch, 1996. 103 s. ISBN 1-56432-208-4.

O'CONNOR, David, REID, Andrew. *Ancient Egypt in Africa*. London: Cavendish Publishing, 2003. 250 s. ISBN 1-84472-000-4.

OECD. *Atlas of Gender and Development How Social Norms Affected Gender Equality in non-OECED Countries: How Social Norms Affect Genders Equality in non-OECED Countries*. Paris: OECED Publishing, 2010. 320 s. ISBN 978-92-64-07520-7.

OPPONG, Joseph R. *Rwanda Modern World Nations Seres*. New York: Infobase Publishing, 2009. 114 s. ISBN 978-0-7910-9669-7.

OUCHO, John O. *Undercurrents of Ethnic Conflict in Kenya*. Boston: Brill Academic Pub, 2002. 239 s. ISBN 90 04 12459 4.

PARFITT, Tudor. *Black Jews in Africa and Americas*. The United States of America: Harvard University Press, 2013. 220 s. ISBN 978-0-674-06698-4.

PAULME, Denise. *Women of Tropical Africa*. California: University of California Press, 1963. 308 s. ISBN neuvedeno.

PILISUK, Marc, NAGLER, Michael N. *Peace Movements Worldwide [3 Volumes]*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2011. 1200 s. ISBN 978-0-313-364785.

PORTER, Elisabeth J. *Peacebuilding: Women in International Perspective*. New York: Routledge, 2007. 233 s. ISBN 978-0-415-39791-9.

PUGACH, Sara Elizabeth Berg. *Africa in Translation: A History of Colonial Linguistics in Germany and Beyond, 1814-1945*. Michigan: University of Michigan Press, 2012. 303 s. ISBN 978-0-472-11782-6

REID, Richard J. *Dějiny moderní Afriky*. Praha: Grada Publishing a.s., 2011. 331 s. ISBN 978-80-247-3079-0.

RICHMOND, Yale, GESTRIN, Phyllis. *Into Africa: A Guide to Sub-Saharan Culture and Diversity*. Boston: Intercultural Press, 2009. 261 s. ISBN 978-1-931930-91-8.

RUBIO-MARÍN, Ruth. *What Happened to the Women?: Gender and Reparations for Human Rights Violations*. New York: SSRIC, 2006. 346 s. ISBN 0-9790772-0-6.

SAIDI, Christine. *Women's authority and society in early East-Central Africa*. New York: University Rochester Press, 2010. S. 45. ISBN 978-1-58046-327-0.

SHOUP, John A. *Ethnic Groups of Africa and the Middle East: An Encyklopedia: An Encyklopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2011. ISBN 978-1-59884-363-7.

SOLHEIM, Bruce Olav, HOOGENSEN, Gunhild. *Women in Power: World Leaders Since 1960*. Westport: Greenwood Publishing Group, 2006. 179 s. ISBN 0-275-9819-0-8.

STANGE, Marry Zeiss, OYSTER, Carol K., SLOAN, Jane E. *Encyklopedia of Women in Today's World*. London: SAGE, 2011. 2016 s. ISBN 1412976855.

STOKES, Jamie, GORMAN, Anthony, NEWMAN, Andrew. *Encyclopedia of the Peoples of Africa and the Middle East*. New York: Infobase Publishing, 2009. 824 s. ISBN 978-0-8160-7158-6.

SWEETMAN, Caroline. *Women and Right*. Oxford: Oxfam, 1995. 64 s. ISBN 0 85598 317 5.

TERNON, Yves. *Genocidy XX. století zločinný stát*. Praha: Themis nakladatelství Tiskárny MV, 1997. 358 s. ISBN 80-85821-45-1.

THOMPSON, Allan. *The Media and the Rwanda Genocide*. London: Pluto Press, 2007. 463 s. ISBN 978-9970-02-595-3.

TRIPP, Aili. *Global Feminism: Transnational Women's Activism, Organizing, and Human Rights*. New York: NYU Press, 2006. 336 s. ISBN 978-0-8147-2735-5.

TWAGILIMANA, Aimable. *Hutu and Tutsi*. New York: The Rosen Publishing Group, 1997. 64 s. ISBN 0-8239-1999-4.

WALTER, Lynn. *Women's Rights: A Global View*. Westport: Greenwood Publishing Group, 2001. 257 s. ISBN 0-313-30890-X.

WATT, Nigel. *Burundi: The Biography of a Small African Country*. New York: Columbia University Press, 2008. 234 s. ISBN 978-0-231-70090-0.

WORK BANK, FOOD AND AGLICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS, INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVOLEPMENT. *Gender in agriculture sourcebook*. Washnigton: World Bank Publications, 2009. 764 s. ISBN 978-0-8213-7587-7.

ZÁHOŘÍK, Jan. *Dějiny Rwandy a Burundi*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 246 s. ISBN 978-80-7422-175-0.

9.2 Internetové zdroje

About.com Women's history. *Sylvie Kinigi* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: http://womenshistory.about.com/od/kinigisylvie/Sylvie_Kinigi.htm

African Women Leadership Network for Reproductive Health & Family Planning. *Sylvie Kigali, Burundi* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.africawln.org/sylvie-kinigi/>

BBC NEWS AFRICA. Burundi profile Chronology of key events. [online]. [23. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13087604>

BBC NEWS AFRICA. *Rwanda: How the genocide happened*. [online]. [cit. 23. 10. 2012]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-13431486>

Česká televize. *Rwandská ministryně odsouzena na doživotí* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/128369-rwandska-ministryne-odsouzena-na-dozivoti/>

Česká televize. *Peklo ve Rwandě – OSN v roce 1997 přiznala, že o tom věděla* [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/50819-peklo-ve-rwande-osn-v-roce-1997-priznala-ze-o-tom-vedela/>

Informační centrum OSN v Praze. *Lidská práva Podpora a ochrana lidských práv Boj proti diskriminaci - Práva žen*. [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45>

Informační centrum OSN v Praze. *Program a další orgány OSN Rozvojový fond OSN pro ženy (UNIFEM)* [online]. [cit. 4. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=100>

Informační centrum OSN v Praze. *Lidská práva Podpora a ochrana lidských práv Boj proti diskriminaci - Práva žen Světové konference o ženské otázce* [online]. [cit. 10. 3. 2013]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=42&subkap=45&subsubkap=46>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Rwanda*. [online]. [cit. 22. 10.2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/rwanda/index.html

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Burundi*. [online]. [cit. 23. 10.2012]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/burundi/politika/vnitro_politicka_charakteristika.html

People in need Člověk v tísni. *Humanitární a rozvojová pomoc Ženy v roce 2010* [online]. [cit. 3.4.2013]. Dostupné z: <http://old.clovekvtsni.cz/index2en.php?parent=&sid=&id=114&idArt=1415>

Republic of Rwanda. *First Lady Jeannette Kagame launches Women and Girl's Month on International Women's Day* [online]. [cit. 7. 4. 2013]. Dostupné z: <http://gov.rw/First-Lady-Jeannette-Kagame-launches-the?lang=en>

Zuzana Gálová. *Rwandě vládnou ženy. Lidé a země* [online]. 2008, č. 10. [cit. 30. 1. 2013]. Dostupné z: <http://www.lideazeme.cz/clanek/rwande-vladnou-zeny>

9.3 Články v časopisech

ADAMCZYK, Christiane. 'Today, I am no Mutwa anymore': facets of national unity discourse in present-day Rwanda. *Social Anthropology: Anthropologie sociale*. Vol. 19. 2011, č. 2, s. 175-187. ISSN 0964-0282.

TYLOR, Christopher C. A Gendered Genocide: Tutsi Women and Hutu Extremists in the 1994 Rwanda Genocide. *Political and Legal Anthropological Review*. Vol. 22. 1999, č. 1, s. 42-53. ISSN neuvedeno.

REYNTJENS, Filip. RWANDA, TEN YEARS ON: FROM GENOCIDE TO DICTATORSHIP. *African Affairs*. Vol. 103. 2004, s 177-210. ISSN neuvedeno.

10 RESUMÉ

This BA Theses is dealt with the position of woman in the postgenocide society, especially in Rwanda and Burundi. After World War I, Rwanda and Burundi were occupied by the Belgians who were responsible for the large genocide in 1994. During the reign of the Belgians many ethnic conflicts took a place. Later, these conflicts grew into the genocide. Women frequently became victims of the sexual violence and many of them were killed. Just the genocide affected the status of women in Rwanda and Burundi.

After the genocide many women returned back to Rwanda and Burundi but they had no entitlement to own a property. Therefore, many women organizations fighting for women rights were founded in both countries. Primarily we can mention the United Nations that has been engaged in women`s rights since its founding. Moreover, the high percentage of women broke through the politics. Rwanda became the first country in the world where women gained the majority vote in parliament.

Currently, the situation is getting better. Rwanda and Burundi belong to patriarchal societies thus it is not possible to expect complete equalization of genders. Women keep consider as an inferior and weaker sex.